

АНОТАЦІЯ

Клімчук Ю. А. Українці в антинацистському Русі Опору Франції та Італії в роки Другої світової війни. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 Історія та археологія. – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільський, 2020.

Дисертаційне дослідження присвячене проблемі участі українців у Русі Опору в Франції та Італії у період Другої світової війни. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що на основі архівних джерел, опублікованих документів і матеріалів, спогадів, кореспонденцій періодичних видань, аналізу та узагальнення наукової літератури вітчизняних і зарубіжних авторів уперше комплексно вивчено й відтворено участь українців у боротьбі з нацифашистськими окупантами на території Франції та Італії; на сучасній методологічній основі осмислено широкий масив фактичного матеріалу, інтерпретації та оцінки проблеми в працях радянських істориків; проведено компаративне порівняння Руху Опору Франції та Італії; відтворено невідомі і деталізовано маловідомі сторінки діяльності вихідців з України в лавах місцевих патріотів й уточнено дані про їх чисельність. У роботі знайшли розвиток недостатньо вивченні питання про взаємодію українців із місцевим населенням цих країн, їхню співпрацю з емігрантами в боротьбі з окупантами, аналіз форм, методів і масштабів участі українців на різних етапах розгортання руху за визволення Франції та Італії від нацифашистських загарбників.

Практичне значення роботи полягає в тому, що отримані наукові результати, широкий фактографічний комплекс, обґрунтування та висновки про місце і роль українців у антинацистській боротьбі в Франції та Італії можна залучити до проведення подальших наукових досліджень з історії України, Франції, Італії, для написання узагальнювальних праць, у викладанні навчальних дисциплін з історії України та Європи, розробці навчальних посібників і методичних матеріалів про історичні уроки та алгоритми міжнародних і міждержавних відносин, у роботі з увічнення пам'яті про спільні зусилля в

здобутті перемоги над гітлерівською Німеччиною та збереження миру.

Перший розділ присвячено історіографії, аналізу джерельної бази та характеристикі методико-теоретичних засад дослідження. Тривалий час за ширмою замовчування, а то й прямої фальсифікації, автори радянської доби за чітко скроєними лекалами та суворими приписами партійних ідеологів усіяко рафінували інформацію про участь у західноєвропейському Опорі українців, як і інших народів СРСР, зберігаючи тим самим «морально-етичну єдність радянського народу» й демонструючи його монолітність. Проведена в дисертаційній роботі деромантизація та дегероїзація сприяла розкриттю ширшого кола питань із зазначеної теми дослідження.

Джерельну основу дослідження склали різноманітні за видовим складом і походженням архівні та опубліковані документи і матеріалами, мемуари, спогади, усні свідчення, публікації у періодиці, візуальні й предметно-речові пам'ятки, зокрема представлені у фондovих колекціях архівів і музеїв України, Франції, Італії, Росії, Німеччини, Швейцарії, більшість яких уперше введено в науковий обіг. У роботі з іноземними джерелами враховано транслітерацію інформації про українських учасників Опору, виявленої в музеях, книгосховищах і меморіальних комплексах.

Теоретико-методологічна основа дослідження базується на фундаментальних принципах діалектики та детермінізму, загальнонаукових принципах історизму, об'єктивності, багатофакторності, всебічності, системності, конкретності та логічності, а також конкретно-історичних методів – ретроспективного, історико-генетичного, порівняльно-історичного, системно-структурного, історико-типологічного, історико-хронологічного, історико-статистичного, аналітико-синтетичного і просопографічного. Їх застосування уможливило комплексний науковий аналіз і об'єктивне та неупереджене відтворення участі українців у Русі Опору Франції та Італії в роки Другої світової війни. В основу виокремлення українців – учасників антинацистської боротьби у цих країнах – взято територіальний підхід.

У другому розділі охарактеризовано витоки, причини, динаміку розвитку,

особливості Руху Опору в Європі у роки Другої світової війни і місце в ньому України. З'ясовано специфіку розгортання Спротиву на території Франції та відтворено процес наростання Руху Опору в Італії як чинник боротьби з гітлерівською окупацією. Розкрито причини масової участі українців у європейському Русі Опору, на основі порівняльного аналізу виявлено спільні та відмінні риси їх боротьби з нацифашистами.

В третьому розділі головна увага зосереджена на участі вихідців з України у французькому Русі Опору. Підкреслено, що в перші дні гітлерівської окупації країни в 1940 р. до антинацистської боротьби масово долучилися українські емігранти. Це проявилось як у мобілізації до збройних сил Франції, так і в допомозі в'язням у їх визволенні з трудових і концентраційних таборів, залученні їх до участі в антинацистській боротьбі французького народу упродовж усього періоду окупації. Розкрито динаміку участі українців у Русі Опору в трьох основних регіонах Франції. З'ясовано, що з середини 1942 р. в північних промислових районах було більше двадцяти трудових таборів, де перебували українці, військовополонені й «остарбайтери». Встановлено, що в департаменті Па-де-Кале було 4 табори для цивільних осіб винятково з українцями і 5 таборів для військовополонених, серед яких переважали вихідці з України. За неповними даними, на Півночі перебувало близько 10 тис. українців.

Підкреслено, що з початком розгортання підпільної та партизанської боротьби проти нацистів українці брали активну участь у складі двох основних «таборів» Руху Опору Франції: комуністичного та деголівського. Розпочали організовану боротьбу на окупованій території північних департаментах поклали в'язні-українці табору Бомон під керівництвом В. Порика, створивши 10 табірних партизанських загонів загальною кількістю понад 220 осіб. Координацію роботи в середині таборів, організоване визволення в'язнів і залучення їх до партизанських загонів забезпечували табірні, міжтабірні комітети і Центральний Комітет радянських військовополонених. Керівні посади в них обіймали переважно українці. Як свідчать джерела, з 24 окремих радянських загонів на півночі Франції 16 очолювали вихідці з різних регіонів України. На заключному етапі

антинацистської боротьби у Франції вони об'єдналися в партизанський батальйон ім. Сталіна під командуванням вінничанина М. Слободинського. Частина українців брала участь у змішаних франко-радянських і французьких загонах деголівського руху «Франція, що бореться». Українці були також учасниками Опору на Британських островах Сарк, Олдерні, Гернсі і Джерсі.

На сході Франції, як і в північних районах, першими в антинацистській боротьбі взяли участь українські емігранти. З кінця 1942 р. українці, як і інші вихідці з СРСР, перебували в 14 гітлерівських трудових таборах, переважно для військовополонених. Із часом їх в'язні стали створювати та поповнювати радянські партизанські загони, число яких зросло до близько 30 з кількістю до 1000 осіб. Окремими з них керували українці. Встановлено, що антинацистська боротьба українців та представників інших народів СРСР у цьому регіоні розгорнулася пізніше ніж на півночі через незначну кількість табірних комітетів. Українці також брали участь у партизанських підрозділах деголівського руху, нерідко перебуваючи серед командного складу французьких макі. З серпня 1944 р. у визволенні низки населених пунктів цієї частини Франції від гітлерівських військ у складі 1-ї французької армії генерала Л. Тассінї брали участь близько 1350 бійців українських куренів ім. Т. Шевченка та І. Богуна.

Обґрунтовано, що на відміну від північно-східних районів, у центральній і особливо в південній частинах Франції, які тривалий час перебували під владою колабораціоністського уряду Віші, окремих партизанських загонів і центрів партизанської боротьби з числа громадян СРСР не було. Основна кількість українців, які втекли з трудових таборів, розкиданих на Півдні та Заході країни, поповнювала партизанські лави власне французьких партизанських формувань. Виявлені факти засвідчують активну боротьбу українців, насамперед емігрантів, у численних французьких групах і загонах.

У четвертому розділі проаналізовано боротьбу українців проти гітлерівських окупантів в італійському Русі Опору. Масового характеру вона стала набувати наприкінці 1942 – на початку 1943 р. 3-понад 80 тис. військовополонених різних країн – близько 20 тис. становили радянські солдати і

депортовані громадяни СРСР. Велику частку серед них становили примусово вивезені в трудові групи організації Тодта, яка з червня 1943 р. займалася фортифікаційними роботами на військових об'єктах. Більшість їх була зосереджена на Півночі країни. Починаючи з жовтня 1943 р., після окупації гітлерівськими військами північних і центральних областей Італії, українці стали активно поповнювати створені різними політичними силами військові формування, передусім гарібальдійські частини. Саме на цей час припали масові втечі з трудових таборів вихідців із Радянського Союзу, зокрема українців. Їх визволенню сприяли місцеві патріоти. В дослідженні з'ясовано, що на відміну від північно-східних департаментів Франції, в таборах на території Італії міжтабірного комітету під керівництвом КПІ створено не було. Табірні комітети діяли автономно, співпрацюючи з місцевими підпільними осередками, а через них – із союзною агентурою.

Наголошено, що порівняно з Францією, де українці розпочинали боротьбу в лавах Руху Опору без жодної зброї, яку змушені були відбивати в боях з гітлерівськими окупантами, в Італії після втечі з таборів і зарахування в ряди партизан вони отримували персональну зброю. Зауважено, що в партизанських з'єднаннях північно-східних районів Італії з українців та інших націй формувалися і діяли значні за чисельністю бойові підрозділи і навіть батальйони. Натомість у районі Риму через складні природні умови та незначне число трудових таборів діяли переважно невеликі загони. Особливістю партизанської боротьби в північно-східних областях Італії було те, що в складі італійських підрозділів українці неодноразово проводили бойові операції проти окупаційних сил разом з югославськими патріотами. Загалом серед більш як 5 тис. вихідців із СРСР – учасників італійського Опору, значну кількість становили українці. Встановити точну цифру наразі неможливо через зашифровану партизанську документацію (значна частина втрачена під час воєнних дій), оскільки в документах нерідко вказували лише імена або транскрибовані на італійський манер псевдо; документи, які учасники Руху Опору отримували після війни, видавали не централізовано, а командуванням дивізій (підрозділи різних

політичних сил в Італії діяли хоч під загальним керівництвом, проте зберігали свою автономію). Факти засвідчують, що в підрозділах, насамперед радянських загонах у північно-східній Італії, українці становили майже половину їх особового складу. Крім того, вихідці з України брали активну участь у боротьбі з нацифашизмом на території Центральної Італії та в районі Риму. З'ясовано, що у більшості бойових партизанських формувань українці представляли як рядових бійців, так і командний склад. Виявлено, що незначною, в порівнянні з французьким Спротивом, була участь у партизанській боротьбі на теренах Італії українських жінок та емігрантів. Спираючись на документальні джерела, доведено, що серед бійців італійського Опору були представники дипломатичної місії УПА, завданням якої був вихід на західних альянтів з метою передачі їм Декларації про визнання незалежності України.

В п'ятому розділі увагу акцентовано на особливостях повернення учасників Руху Опору в Україну і ставлення до них органів влади та громадськості. З'ясовано, що більшість представників української еміграції не погодилася на репатріацію в СРСР, а всі його учасники – колишні військовополонені й «остарбайтери», яких повернули в Радянський Союз, як «зрадники» пройшли перевірку в фільтраційних таборах. Більшість із них відбула покарання в таборах ГУЛАГу, на відбудові промислових об'єктів і відправленням на фронт. Виявлено схожість суспільного пам'яттєвого полотна про місце українців у розгромі нацифашизму на теренах Франції та Італії. Проаналізовано причини «колективної амнезії» за радянських часів і трансформацію історичної пам'яті українського суспільства на сучасному етапі про учасників Руху Опору, які віддали своє життя в цих країнах за мир і свободу народів у Європі та світі.

Отож, у дисертації розкрито широкий спектр воєнного життя українців-учасників Руху Опору Франції та Італії від добровільного вступу в його лави і аж до репатріації в Україну.

Ключові слова: Друга світова війна, українці, Рух Опору, Франція, Італія, антигітлерівська коаліція, нацифашизм, німецькі війська, окупаційний режим, емігранти, підпілля, партизани, репатріація, пам'ять.

ABSTRACT

Klimchuk Yu. A. Ukrainians in the anti-Nazi Resistant Movement of France and Italy during the years of the Second World War. – Qualification scientific paper in the form of a manuscript.

Thesis for a Doctor of Philosophy Degree in speciality 032 History and Archeology. – Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohiienko University, Kamianets-Podilskyi, 2020.

The thesis is devoted to the problem of participation of Ukrainians in the Resistance Movement of France and Italy during the Second World War. The scientific novelty of the research lies in the complex study and depiction of participation of Ukrainians in the struggle with Nazi-fascist occupants on the territory of France and Italy. It has been conducted for the first time being based on archival sources, published documents, material, reminiscences and correspondence of periodicals, analysis and generalization of the scientific literature by domestic and foreign authors. The contemporary methodological basis has been used to process a wide range of data as well as to interpret and evaluate the problems raised in the works of the Soviet historians. A comparative study of the Resistance Movement in France and Italy has been done. Unknown pages about the activity of the native Ukrainians in the ranks of patriots have been reproduced and the information about their number has been specified. The insufficiently studied issues dealing with the interaction of Ukrainians with the native population of these countries, their coactivity with the emigrants in their fight with the occupants have been under thorough consideration. Forms, methods and scope of participation of Ukrainians at different stages of deployment of the movement to liberate France and Italy from Nazi-fascist invaders have been investigated.

The practical value of the research is in the prospective involvement of the received scientific results and their validation, a considerable bulk of data, conclusions made about the place and role of Ukrainians in the anti-Nazi struggle of France and Italy into conducting further scientific research in history of Ukraine, France and Italy, and writing generalizing papers, as well as teaching such disciplines as History of Ukraine and Europe and preparing teaching manuals and methodological materials for

History lessons and algorithms of international and interstate relations. The paper can be used for commemorating the common effort in getting victory over the Hitler's Germany and preserving peace.

The first chapter is devoted to the historiography, analysis of data and specifying methodological and theoretical foundation of the research. Being for a long time behind the default screen and even the direct falsification, the authors of the Soviet era used strict patterns and prescriptions of the party ideologues to thoroughly refine the information about the participation of Ukrainians and other peoples of the USSR in the West European Resistance preserving in that way the so-called "moral-ethical unity of the Soviet people" and showing its monolithism. The conducted in the thesis deromanticization and degeneration favored revealing a wider number of issues related to the topic of investigation.

The data of the research consist of both archival and published documents, materials, memoirs, reminiscences, oral evidence, publications in periodicals, visual and subject-materials, different in their type and origin, in particular represented in fund archive and museum collections of Ukraine, France, Italy, Russia, Germany and Switzerland. Most of the data have been introduced into the scientific circulation for the first time. While working with foreign data, transliteration of information about Ukrainian participants of Resistance found in museums, bookstores and memoir complexes was taken into consideration.

Theoretical-methodological basis of the research is grounded in the fundamental principles of dialectic and determinism, general scientific principles of historicism, objectivism, multifactoriality, comprehensiveness, regularity, concreteness and logic as well as concrete-historical methods, i.e. retrospective, historical-genetic, comparative-historical, systemic-structural, historical-typological, historical-chronological, historical-statistical, analytical-synthetic and prosopographic. The application of the mentioned above methods has enabled the complex scientific analysis, objective, impartial depiction of participation of Ukrainians in the Movement of Resistance in France and Italy during the Second World War. Singling out Ukrainians as participants of anti-Nazi struggle in the mentioned countries is based on the territorial principle.

The second chapter outlines the origin, reasons, dynamics of development and characteristics of the Movement of Resistance in Europe in the years of the Second World War and the place of Ukraine in it. The detailed unfolding of the Opposition on the territory of France has been investigated. The process of increasing the Movement of Resistance in Italy as a factor of fighting Hitler's occupation, the reasons behind the mass participation of Ukrainians in the European Movement of Resistance as well as common and different features of their struggle with Nazi-fascists based on the comparative analysis have been revealed.

The third chapter pays special attention to the participation of the natives of Ukraine in the French Movement of Resistance. It has been underlined that in the first days of the Hitler's occupation of the country in 1940 masses of Ukrainian emigrants joined the anti-Nazi struggle. Its evidence was both in the mobilization to the military forces of France and in giving help to the prisoners by their liberating from labor and concentration camps and drawing them to the participation in the anti-Nazi struggle of the French people during the whole period of occupation. The dynamics of participation of Ukrainians in the Movement of Resistance in the three main regions of France has been specified. It has been found out that in the middle of 1942 there were more than twenty labor camps with Ukrainians, military prisoners and "ostarbeiters" in the Northern industrial districts. It has been learnt that only in the department of Pas-de-Calais there were four camps for the Ukrainian civilians and 5 camps for military prisoners among which the number of natives of Ukraine prevailed. According to the incomplete data there were about 10 thousand Ukrainians in the North.

It has been highlighted that with the beginning of the underground and guerrilla struggle against the Nazis, Ukrainians took an active role in the two main "camps" of the Movement of Resistance in France: the communist and the de Gaulle ones. The Ukrainian prisoners of the camp Beaumont under the leadership of V. Porik initiated the organized struggle on the occupied territory of the northern departments and formed 10 camp guerrilla detachments with the total amount of 220 people. The coordinated activity in the camp, the organized liberation of prisoners and their involvement into the guerrilla detachments were provided by the camp and intercamp committees and the

Central Committee of the Soviet military prisoners. The leading positions were mainly taken by the Ukrainians. The sources state that out of 24 separate Soviet detachments in the North of France 16 were led by natives from different regions of Ukraine. At the final stage of the anti-Nazi struggle in France they united in a guerrilla battalion named after Stalin and led by the Vinnytsia resident M. Slobodynsky. Some Ukrainians participated in the mixed Franco-Soviet and French detachments of the de Gaulle movement "Struggling France". Ukrainians were also participants of the Resistance on the British Isles of Sark, Alderney, Guernsey and Jersey.

Both in the East of France and in the northern regions Ukrainian emigrants were the first to participate in the anti-Nazi struggle. Since the end of 1942 Ukrainians together with other natives of the USSR had been in 14 Hitler labour camps organized mainly for military prisoners. With time their prisoners started organizing and replenishing Soviet guerrilla detachments which number reached 30 with 1000 people in each one. Some of them were led by Ukrainians. It has been found out that anti-Nazi struggle of Ukrainians and other Soviet people in this region started later than in the North because camp committees were scarce. Ukrainians also participated in the guerrilla subdivisions of the de Gaulle movement often being among the command structure of the French Maquis. Since 1944 about 1350 fighters of the Ukrainian kurins named after Taras Shevchenko and Ivan Bogun within the 1-st French army of the general L. Tassinia had participated in the liberation of some settlements in this part of France from the Hitler's troops.

It has been proved, that unlike northern-eastern regions, central and mainly southern parts of France that were under the rule of the collaborationist Vichy government had no separate guerrilla detachments and centers of partisan struggle with the citizens from the USSR. Most of Ukrainians organized escapes from labor camps, scattered in the South and North of the country and replenished guerrilla ranks of the French guerrilla formations. The obtained facts give evidence about the active struggle of Ukrainians, particularly emigrants, in the numerous French groups and detachments.

The fourth chapter represents the struggle of Ukrainians against the Hitler's occupants in the Italian Movement of Resistance. It acquired massive character in the

end of 1942 and in the beginning of 1943. Of more than 80 thousand of military prisoners from different countries, about 20 thousand were the Soviet soldiers and the deported citizens of the USSR. A considerable part among them was made of the taken by force to the labor groups of the organization Todt, which since June of 1943 was engaged into the fortification work on the military facilities. Most of them were located in the North of the country. Starting in October 1943 after the Hitler's troops had occupied the northern and central regions of Italy, Ukrainians actively joined the military formations mainly Garibaldi parts, organized by different political forces. That was the time of natives of the Soviet Union, in particular Ukrainians massively escaping from labor camps. Local patriots assisted their liberation. The research has shown that an intercamp committee under the leadership of the Communist Party of Italy was not organized in the camps on the territory of Italy as it was in the northern-eastern departments of France. The camp committees acted autonomously, cooperating with the local underground cells and through them with the union agencies.

It has been highlighted that in comparison to France, where Ukrainians started fighting within the Movement of Resistance without any weapon which they had to win in battles with Hitler's occupants, in Italy after escaping from camps and being enrolled in the guerrilla ranks they got personal weapon.

It has been stated that in the partisan unions of the northern-eastern regions of Italy they organized and put into action numerous military subdivisions and even battalions made of Ukrainians and other Soviet people. Instead in the Rome neighborhood small detachments mainly prevailed because of the difficult nature conditions and small number of labor camps. The peculiarity of the partisan fight in the northern-eastern regions of Italy was in the fact that Ukrainians within Italian subdivisions often led fight operations against the occupant forces together with Yugoslavia patriots. In general among more than 5 thousand of natives of the USSR who participated in the Italian Resistance there was a considerable number of Ukrainians. It is impossible to state the exact number only using the ciphered partisan documentation (its bigger part was lost during the war actions); documents often indicated only names or the transcribed in the Italian manner pseudos. The documents

obtained by the participants of the Resistance Movement after the war were handed in not from the center but by the commanders of the divisions (subdivisions of different political parties in Italy though acted under the general leadership but preserved their autonomy). Facts show that in the subdivisions in particular in the Soviet detachments in the northern-eastern Italy, Ukrainians made more than a half of the personnel. Besides natives of Ukraine actively participated in the struggle with Nazi-fascism on the territory of the Central Italy and in the Rome neighborhood. It has been specified that in the bigger part of the fighting partisan formations Ukrainians acted as ordinary fighters or within commanding structures. It has been found out that the role of the Ukrainian women and emigrants in the partisan fight in Italy was insufficient in comparison to the French Opposition. Taking documentary sources as the ground it has been proved that representatives of the diplomatic mission of the Ukrainian Insurgent Army were among the fighters of the Italian Resistance. Their task was to establish relations with the Western alliances and hand them declarations about recognizing Ukraine's independence.

The fifth chapter underlies how the participants of the Movement of Resistance returned to Ukraine and were treated by the authorities and public. It has been shown that the bigger part of the Ukrainian emigration did not agree to repatriate to the USSR, and all its participants – former military prisoners and “ostarbeiters” returned to the Soviet Union – were checked in the filtration camps as “betrayers”. Most of them got their punishment in the camps of the Gulag, rebuilding the industrial facilities and being sent to the front. Similarity has been found between the public memorial canvas about the place of Ukrainians in the defeat of Nazi-fascism in France and Italy. The reasons of the “collective amnesia” in the Soviet years and the transformation of the historical memory of the Ukrainian society about the participants of the Movement of Resistance at the contemporary stage have been analyzed. Those Ukrainians being in those countries gave their life for peace and freedom of the peoples of Europe and the world.

Thus, the thesis has revealed the wide range of the war life of the Ukrainians-participants of the Movement of Resistance in France and Italy starting with their free joining its ranks and finalizing with their repatriation to Ukraine.

Keywords: the Second World War, Ukrainians, Movement of Resistance, France, Italy, anti-Hitler's coalition, Nazi-fascism, German troops, occupation regime, emigrants, underground, guerrillas, repatriation, memory.

Список публікацій здобувача

Публікації у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України з присвоєнням категорії "А", проіндексованих в базі даних Web of Science Core Collection

1. Filiniuk A. G., Klimchuk Y. A. Places of memory about participation from Ukrainians in the French resistance movement in the Second World War. *Східноєвропейський історичний вісник*. Дрогобич, 2019. Вип. 10. С. 153–162. DOI: <https://doi.org/10.24919/2519-058x.10.159188>.

Статті у наукових виданнях,

включених до переліку наукових фахових видань України

2. Клімчук Ю. А. Подільський буковинець Йосиф Кліщ у французькому русі Опору. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: Історія*. Чернівці : Чернівецький університет, 2016. № 2. С. 91–96.

3. Дьякова О. В., Клімчук Ю. А. Іван Фомичов – учасник французького Руху Опору періоду Другої світової війни. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. До 100-річчя Української революції 1917–1921 рр.* Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. Вип. 10. С. 448–460.

4. Filiniuk A. G., Mendikulova G. M., Klimchuk Y. A. The participation of representatives of Ukraine and Kazakhstan in the French resistance movement in the Second World war: transnational aspect. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки*. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2018. Вип. 11: До 100-річчя від заснування Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. С. 532–550.

5. Клімчук Ю. А. Пам'ятні місця про українців – учасників італійського Руху Опору в роки Другої світової війни: за підсумками студій останнього часу.

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : зб. наук. пр. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Вип. 31. Кн. 2. Рівне : РДГУ, 2019. С. 111–123.

6. Клімчук Ю. А. Видання «Вісті з України» як джерело дослідження проблеми участі українців у французькому та італійському Русі Опору в роки Другої світової війни. *Військово-історичний меридіан. Електронний науковий фаховий журнал* [Національний музей історії України у Другій світовій війні. Меморіальний комплекс, Ін-т історії України НАН України]. Київ, 2019. Вип. 4 (26). С. 41–54.

7. Filinyuk A. G., Klimchuk Y. A. Revue de l'edition: Soufflet G. Maquisards Russes en Bourgogne. Histoire du detachement Leningrad 1943–1944. Paris: Editions de L'armanson, 2016. 191 p. *Гілея: науковий вісник*. Київ : Вид-во «Гілея», 2020. Вип. 152 (№ 1). С. 262–265.

8. Філінюк А. Г., Клімчук Ю. А. Rues R. A brief history of the SS-Police in Ossola and Lago-Maggiore 1943–1945. Minusio (Switzerland): Edizioni Insubrica historica, 2018. 165 p. (Про працю Рафаеля Руєса «Коротка історія поліції СС в Оссола і Лаго-Маджоре 1943–1945 рр.». *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Історичні науки*. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2020. Т. 30: До 70-річчя від дня народження академіка Валерія Смоля. С. 407–415.

Публікації, що додатково відображають наукові результати

9. Mendikulova G., Nadezhuk E., Klimchuk Yu. Unconquered: Pages of the Joint Fight of Kazakhs and Ukrainians in the European Movement of Resistance. *Вестник КазНУ: Серія историческая*. Казахский национальный университет им. Аль-Фараби. № 4 (91). 2018. С. 4–9.

10. Філінюк А. Г., Клімчук Ю. А., Маценко Т. Н. Меморіальний музей імені Василя Порика як інститут формування історичної пам'яті про участь українців у французькому русі Опору. *Матеріали I-ї Міжнародної наукової історико-краєзнавчої конференції «Місто Хмельницький в контексті історії України»* [ред. кол.: Баженов Л. В. (голова), Єсюнін С. М. (співголова) та ін.]. Хмельницький, 2016. С. 425–432.

11. Клімчук Ю. А. Внесок Григорія Гуртового в вивчення проблеми участі українців в італійському русі Опору в роки Другої світової війни. *Другі Всеукраїнські краєзнавчі читання, присвячені пам'яті Григорія Гуртового*: наук. зб. / [упоряд.: А. Силук, А. Мельник]. Луцьк, 2016. С. 16–21.

12. Клімчук Ю. А. Деякі штрихи до участі запорожців у Русі Опору Франції в роки Другої світової війни. *Музейний вісник Запорізького обласного краєзнавчого музею. Історичні науки*. Запоріжжя, 2017. Вип. 17. С. 196–208.

13. Клімчук Ю. А. Шепетівчанин Яків Інгерман – учасник італійського Опору часів Другої світової війни (або єврейського Спротиву Голокосту...). *Матеріали наукової історико-краєзнавчої конференції з міжнародною участю «Хмельниччина: історія та сучасність»* / [ред. кол.: Баженов Л. В. (голова), Єсюнін С. М. (співголова, відп. ред.) та ін.]. Хмельницький, 2017. С. 338–342.

14. Клімчук Ю. А. Подоляни в єврейському Спротиві у Франції в роки Другої світової війни. *Матеріали XV Подільської наукової історико-краєзнавчої конференції присвяченої 100-річчю Української революції 1917–1921 рр., 100-річчю заснування Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка* / [редкол.: Копилов С. А. (співголова), Реєнт О. П. (співголова), Баженов Л. В. (відп. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2017. С. 223–229.

15. Klimtchuk I. A. Expose narratif Ukrainian de l'histoire transnationale de la resistance francaise au cours de la Seconde guerre mondiale. *Naukowy i innowacyjny potencjał prezentacji: kolekcja prac naukowych «ΛΟΓΟΣ» z materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, Opole, 18 listopada 2018 r.* Obukhov : Drukarnia PE Gulyaeva V. M., 2018. T. 5. S. 53–58.

16. Клімчук Ю. А. Загін «Каховка» у візії транснаціональної історії французького Руху Опору періоду Другої світової війни. *Минуле і сучасність: Таврія. Херсонщина. Каховка: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної краєзнавчої конференції (14–15 вересня 2018 р.)* / [упоряд. М. В. Гончар]. Каховка-Херсон : Гілея, 2018. С. 92–95.

17. Филинюк А. Г., Климчук Ю. А. Жители Украины в европейском движении сопротивления в годы Второй Мировой войны: транснациональный контекст. *Социо-гуманитарные науки в цифровом мире (12 апреля 2018 г.)*. Алматы : КазНИТУ имени К. И. Сатпаева. 2018. С. 36–42.

18. Klimtchouk I., Filiniouk A. Georgi Chibanoff: emigre, membre de la brigade internstionale, participant au moument de la Resistance en France. *La science et la technologie à l'ère de la société de l'information: coll. de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» avec des matériaux de la conf. scientifique et pratique internationale, Bordeaux, 3 mars, 2019*. Bordeaux : OP «Plateforme scientifique européenne», 2019. V. 4. P. 12–19.

19. Klimchuk Y., Ozeryanska I. Medal of the Italian Resistance Movement during the Second World War. *Zbornik abstraktov Medzinárodná numizmatická konferencia «Numismatica centroeuropaea IV». Kremnica (SK), 23–26 september 2019*. Kremnica (Slovakia) : NBS – Muzeum minci a medaili Kremnica, 2019. P. 61.

20. Клімчук Ю. А. Пам'ятні місця про героя з України, подолянина Миколу Буянова – учасника італійського Руху Опору в роки Другої світової війни. *Пам'яткознавство: сучасні аспекти: матеріали всеукр. наук.-практ. онлайн-конференції з міжнародною участю, м. Кам'янець-Подільський, 15–16 травня 2020 р.* / [редкол.: В. В. Фенцур (гол. ред.), Л. В. Баженов, А. Л. Глушковецький та ін.]. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. С. 24–28.